

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Minerva, sive de causis latinae linguae commentarius

**Sánchez, Francisco
Schoppe, Caspar
Perizonius, Jacobus
Franequera, 1687**

V. Ludus

[urn:nbn:de:bsz:31-109138](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109138)

Adelph. planius id ostendit, inquiring; *Officium dicitur, * quasi officium, ab efficiendo, quod unicuique persona congruit.* „ [Itaque efficere officium, pro facere, aut curare, Plaut dixit „ Bacchid. *Vestrum curate officium, ego efficiam meum,* Similiter Stich. *Pro opibus efficiamus nostra munia,* id est, ut in Rud. loquitur, „ *conficimus nostra officia: Trucul. Lepide efficiam meum officium.* Et Lucretius lib. 4. officium „ *utilitatis dixit, de membris corporis loquens; Utilitatis ob officium potuisse creari, id est, est, ob effectum, ut efficerent utilitatem.]*

V. LUDUS.

Ludus, ajunt, quod longissime absit à lusu; citantque Quintilianum lib. 1. cap. 6. Sed ille, ut monui, irridet illos, qui talia docent. Dathus malè se expedit à quaestio-

* *Quasi officium*] Sic quidem plerique Veterum Grammaticorum. Rectius tamen Vossius ab *efficiendo* deduxit, sed quod male explicuit. Nec enim idem olim, quod *efficere*, significavit illud verbum, sed *Facere aliquid circa aliquem*, sive Bonum id sit, sive malum. Usus quidem Verbi maxime hæsit in deteriore sensu, ut significet, quasi obstaculum quoddam opponere alicui, impedimento esse, vel facere aliquid, quod impedimento sit; sed id neutiquam impedit, quo minus *officium* in meliorem accipiat partem, & significet munia & facta obsequii. Nam sic prorsus etiam *Obsistere* proprie quidem denotat circa aliquem stare, quocumque tandem consilio & effectu; at deinde usum idem potissimum, quod officere, impedimento esse, seu ita stare, ut impedimento & obstaculo sis: *Obstetrix* vero inde formatum, in contrariam seu meliorem partem sumitur pro muliere, quæ aliis in partu adest & adstat parata ad auxilium ferendum. Eadem porro significatio est particule *OB* in *Obsequi*, *Obseruare*, *Obsidere*, &c. ut modo in bonam, modo in se quio-rem partem sumatur.

sione, dum disputat, *ludum literarium*, non ad graviores disciplinas pertinere, sed ad Grammaticam, & pueriles institutiones, qui utique *lusus* est, præ majoribus, & altioribus scientiæ, & philosophiæ studiis. In quo quantum fallatur, non est difficile explicare; quum constet, gravissimorum Oratorum scholas vocari *ludos*. Cic. de Orat. *Isocrates magister istorum omnium, cæsus è ludo, tanquam ex equo Trojano, innumeri principes exierunt.* Sed etsi demus, *Dathum* vera dicere, non tamen propterea, *ludi* etymon inde apparet. Exquiramus igitur primævam *ludi* etymologiam; tum deinde ad *ludum literarium* accedemus. Cui quæstioni ut rectius satisfaciam, illud admoneo, literam Græcam γ , *perpetuò verti apud Latinos in u, ut, $\phi\upsilon\alpha$, *fuò*, $\lambda\upsilon\alpha$, *luò*, $\phi\upsilon\gamma\alpha$, *fuga*; sic à *Lydiis*, *ludus* dictus, imò & ipsos *Lydios*, *Ludios* vocat Plautus in *Aulularia*. Historiam sic narrat Herodotus in *Clione*: Ajunt *Lydii* ipsi, sese *ludos* invenisse, qui etiamnum apud Græcos cum illis communes sunt; simul autem hæc invenisse, & in *Tyrreniam*, hoc est, *Thusciam* colonos deduxisse, idque hunc in modum accidisse referunt. Tempore *Atydis*, *Manis* regis filii, annonæ difficultas per universam *Lydiam* valde grassabatur, adeò ut *Lydii*, qui tunc miserè degebant, non cessantes remedia huic malo quærere, diversa pro se quisque excogitaverint; inventumque tunc ab eisdem *alexæ*, tesserarumque *ludum*, & *pilæ*, cate-

Q q 5 ro-

* *Perpetuus verti &c.*] Aliquando tamen etiam in I. Unde à $\phi\upsilon\alpha$ *fuò*, ab $\upsilon\lambda\eta$ *Silva*, ab $\alpha\sigma\upsilon\lambda\omicron\nu$ *Asilum*; ab $\upsilon\omega$ *Hiemis*, ab $\upsilon\iota\omicron\sigma$ *Filius*, à $\sigma\upsilon\kappa\omicron$ *Ficus* &c. Sed tamen vera in U maxime vertitur.

rorumque ludorum omnium genera, præterquam talorum: horum enim inventionem sibi non vendicant Lydii. Porro ad famem discutiendam, altera quidem dierum in totum lusibus occupabantur; ne videlicet ciborum quærendorum sollicitudine distorquerentur; altera verò à lusibus abstinentes, pascebantur: atque hoc modo annis duodeviginti vixerunt. Hæc Herodotus. Hesychius tradit, à Lydtis inventa spectacula, & hinc Romanos dixisse ludos. Suidas, λυδιῶζεν, & λυδιζαν, pro eo, quod est, Lydiorum more vivere. Hæc de vero etymo. Secundo autem modo, * ludus, pro exercitatione capitur, ut, ludus pila; Græcè, γυμνάσιον; & γυμνάζαν, exerceri in palæstra, in haltere, in disco, & multis hujusmodi. Hinc eodem modo, ludus li-

* Ludus pro exercitatione] Sine ullo dubio verum est etymon, quod adfert Sanctius. Nam Ludos scenicos quos αὐτὶ ἑξοχῆν Ludos appellarunt, acciverunt Romani à Tyrhenis, qui origine sua erant Lydi, seu Ludi. Hinc ergo à Romanis, homo qui ludos agebat, Ludius dicebatur & Ludio, res ipsa Ludere, & inde Ludus. Porro idem ille Ludius Etrusca voce etiam Hister dicebatur & inde Romanis Histrion, in qua eadem plane literæ radicales, ut dicuntur, quæ in Hebraica voce תיבתא h. e. tuba, scilicet Etruscæ linguæ ratio ex Oriente est petenda; Histriones porro ad tibia modulos olim cantabant, saltabantque. Vide Liv. VII. 2. & Valer. Max. II. 4. Tibia denique & Tuba primitus haud dubie non multum fuere diversa. Ceterum Ludus pro schola sumptum proprie & primitus dicebatur de locis, ubi tyrones gladiatores ab lanista exercebantur, & instruebantur, quia istic quasi simulachrum pugna ludebatur. Passim hoc maxime sensu occurrit. Suet. Cæs. 26. Tyrones neque in ludo, neque per lauslas erudiebatur. Cap. 31. Formam, qua ludum gladiatorum erat edificatus. Cic. Famil. X. 32. Miles quidam de profectus in ludum gladiatorum. Inde jam usus hujus vocabuli translatus videtur ad Scholam quoque literariam & oratoriam.

erarum, id est, gymnasium, vel exercitatio
literarum.

VI. PARCÆ.

Servius in illo Virgil *Sic volvere Parcæ;*
dicuntur, inquit, *Parcæ*, per antiphrasin, id est,
contrarium sermonem; quia nemini parcant: sic
lucis, quod non luceat: Bellum, quod nulla res bella
in eo sit. Augustinus Datus ibidem, post Ser-
vium, non probat Antiphrasin, longamque
texti disputationem de nomine *Parcus*: dein-
de ab illo deducit, *Parcas*; quia parcæ nobis
vitam tribuant: Nam, ut ait Plinius, *quid*
tam circencisum, quid tam breve, ut hominis vita
longissima? Sed nobis Varronis sententia magis
arridet, quæ refertur ab Aulo Gellio li-
bro 3. cap. 16. sic; *Antiquos autem Romanos Varro*
dicit non recepisse huiusmodi quasi monstruosas raritates,
sed nono mense, aut decimo, neque præter hos,
aliis partionem mulieris secundum naturam fieri existi-
masse: idcirco eos nomina Parcæ tribus fecisse, à pari-
*endo, & à nono, atque decimo mense. * Nam Par-*
ca, inquit, immutata litera una, à partu nominata:
Item Nona, & Decima, à partu tempestivi tempore.
Hæc Gellius. Parcæ autem tres finguntur
Jovis filix, quarum nomina, & officia hoc
versu explicantur; *Clotho colum retinet, Lachesis*
net, & Atropos occat.

VII.

* Nam *Parca*, inquit, immutata &c.] Verior haud du-
bie hæc est origo *Parcarum*, præ reliquis à *pariendo*, vel
à *partiendo* petitis. Neque tamen purem *Parcas* dii qua-
si *Parcæ*, quod vult Varro, sed quasi *Particæ* vel *Particæ*.
Similis elisio in *Fecundus* à *seus*, *Facundus* à *facis*, *Ma-*
turus & *Matuta* à *mane*, *Fibula* à *figo*, *Vinea* à *vitis*,
Paricida ex *Patricia*.